

THỰC TRẠNG QUẢN TRỊ CÔNG TY TẠI CÁC CÔNG TY ĐẠI CHỨNG NIÊM YẾT TRÊN SÀN CHỨNG KHOÁN HÀ NỘI

● TRẦN ANH VŨ

TÓM TẮT:

Bài viết phân tích thực trạng quản trị công ty tại các công ty đại chứng niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội. Trong quá trình phát triển của các doanh nghiệp, đặc biệt là tại các công ty đại chứng (CTDC) không thể phủ nhận vai trò của hoạt động quản trị. Quản trị công ty (QTCT) tốt góp phần phát triển kinh tế bền vững, cho phép cải thiện, nâng cao hiệu quả hoạt động và nâng cao khả năng tiếp cận nguồn vốn bên ngoài của công ty.

Từ khóa: Quản trị công ty, công ty đại chứng, niêm yết, sàn chứng khoán, thể điểm, thực trạng.

I. Đặt vấn đề

Quản trị công ty (QTCT) được hiểu là những biện pháp nội bộ để điều hành và kiểm soát công ty, liên quan tới các mối quan hệ giữa ban giám đốc (BGD), Hội đồng Quản trị (HDQT) và các cổ đông với các bên có quyền lợi liên quan. QTCT được đánh giá là có hiệu quả khi kích lệ ban giám đốc và hội đồng quản trị theo đuổi các mục tiêu vì lợi ích của công ty và của các cổ đông, khuyến khích công ty sử dụng các nguồn lực một cách tối nhất, cũng như tạo điều kiện thuận lợi cho việc giám sát hoạt động của công ty một cách hiệu quả. Để nâng cao hiệu quả kinh doanh, nâng cao khả năng tiếp cận nguồn vốn, tạo dựng lòng tin đối với cổ đông, nhà đầu tư, thực hiện QTCT tốt là con đường tất yếu đối với tất cả các công ty niêm yết trên thị trường chứng khoán (TTCK). Ở Việt Nam, công ty đại chứng là loại hình công ty được thiết kế phù hợp để huy động vốn từ công chúng đầu tư. Thị trường chứng khoán chính là phương tiện để loại hình công ty

này thực hiện huy động vốn từ công chúng. Tuy nhiên, để thực hiện được điều này, các công ty đại chứng phải thực hiện tốt các tiêu chuẩn thực thi về QTCT.

Trong những năm gần đây, tuy có nhiều chuyển biến tích cực nhưng năng lực quản trị công ở Việt Nam vẫn còn nhiều hạn chế. Ngay cả các doanh nghiệp niêm yết trên thị trường chứng khoán với các yêu cầu khắt khe về QTCT, thì việc thực hiện QTCT tốt theo thông lệ quốc tế mới chỉ ở bước đầu. Mức điểm số quản trị doanh nghiệp bình quân chung của 100 công ty hàng đầu niêm yết tại Việt Nam là 42.5%, rất thấp so với tiêu chuẩn thực tiễn quản trị doanh nghiệp tốt trên thế giới là 65-74%. Trong bối cảnh đó, với kiến thức và kinh nghiệm tích lũy được, tác giả đã lựa chọn chủ đề "Thực trạng quản trị công ty tại các công ty đại chứng niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội", nhằm để xuất giải pháp nâng cao hiệu quả QTCT tại các công ty đại chứng niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội.

II. Tổng quan sản chứng khoán Hà Nội và các công ty đại chúng niêm yết trên sàn HNX

Ngày 24/06/2009, Sở Giao dịch Chứng khoán Hà Nội (Sở GDCK Hà Nội - HNX) chính thức ra mắt, hoạt động theo mô hình công ty TNHH một thành viên do Nhà nước (Bộ Tài chính đại diện) làm chủ sở hữu.

Với vai trò là đơn vị chịu trách nhiệm tổ chức quản lý và điều hành thị trường giao dịch chứng khoán, Sở GDCK Hà Nội đã tổ chức hoạt động đấu giá cổ phần, tổ chức đấu thầu trái phiếu chính phủ, huy động vốn cho ngân sách nhà nước. Mục tiêu hoạt động của Sở GDCK Hà Nội là tổ chức vận hành thị trường giao dịch chứng khoán minh bạch, công bằng, hiệu quả; phát triển hạ tầng cơ sở và các sản phẩm mới phục vụ cho thị trường, tăng cường thu hút đầu tư trong nước và quốc tế, thể hiện vai trò là kênh huy động vốn quan trọng của nền kinh tế, đảm bảo lợi ích cao nhất cho nhà đầu tư và doanh nghiệp tham gia thị trường.

Việt mới đạt trên 3,89 nghìn tỷ đồng, chấp thuận niêm yết bổ sung cho 69 doanh nghiệp với giá trị niêm yết bổ sung đạt 9,33 nghìn tỷ đồng, hủy niêm yết đối với 13 doanh nghiệp với giá trị hủy là 4,84 nghìn tỷ đồng. Tính đến ngày 31/12/2017, có 384 doanh nghiệp niêm yết trên Sở GDCK Hà Nội với giá trị niêm yết gần 118,25 nghìn tỷ đồng, tăng 7,61% so với cuối năm 2016. Giá trị vốn hóa thị trường đạt 222,89 nghìn tỷ đồng, tăng 46,82% so với cuối năm 2016.

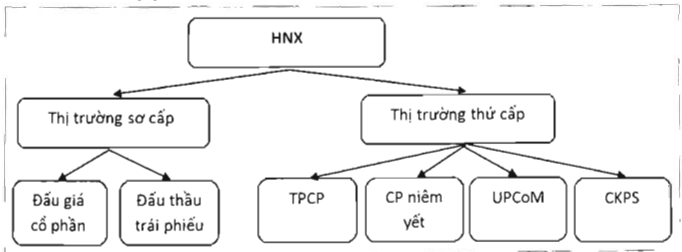
III. Thực trạng quản trị công ty tại các công ty đại chúng niêm yết trên sàn chứng khoán ở Hà Nội

3.1. Những mặt tích cực

Về bảo vệ quyền cổ đông:

Đến nay, do khung pháp lý tổng thể đã được tăng cường, đảm bảo tính hiệu quả, hiệu lực khi triển khai trong thực tế. Các CTĐC niêm yết trên sàn Hà Nội ngày càng chú trọng hơn đến bảo vệ quyền lợi của cổ đông. Các CTĐC niêm yết trên

Hình: Các thị trường giao dịch chứng khoán tại HNX

Nguồn: HNX (2017)

Hiện nay, HNX vận hành 3 thị trường giao dịch thứ cấp trên nền công nghệ hiện đại, đó là: thị trường chứng khoán niêm yết, thị trường trái phiếu chính phủ (TPCP) chuyên biệt và thị trường giao dịch chứng khoán của các công ty đại chúng chưa niêm yết (UPCoM).

Nhìn chung, quy mô giao dịch của thị trường cổ phiếu niêm yết tại HNX luôn biến động trong giai đoạn 2012 - 2017. Năm 2017, thị trường cổ phiếu niêm yết Sở GDCK Hà Nội đón nhận 21 doanh nghiệp niêm yết mới, với tổng giá trị niêm

sản Hà Nội cung cấp thông tin cho cổ đông trước đại hội đồng cổ đông đầy đủ và chi tiết hơn. Quyền được cung cấp thông tin của cổ đông đã được đảm bảo, cổ đông được cung cấp đầy đủ các thông tin thiết yếu. Các CTĐC niêm yết trên sàn Hà Nội cũng chú trọng hơn đến việc trả cổ tức kịp thời và bình đẳng giữa các cổ đông.

Về đảm bảo đối xử bình đẳng giữa các nhóm cổ đông:

Khung pháp lý đối với các đối tượng tham gia thị trường chứng khoán, đầu tư ngày càng hoàn

thiện, là cơ sở quan trọng để xây dựng thị trường đầu tư minh bạch, chuyên nghiệp. Các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội công bố kịp thời nghị quyết Đại hội cổ đông bằng tiếng Anh. Điều này giúp cho các cổ đông nước ngoài, các nhà đầu tư nước ngoài tiếp cận kịp thời các thông tin về doanh nghiệp.

Quyền lợi của các cổ đông phổ thông được đảm bảo và đối xử bình đẳng. Hầu hết các doanh nghiệp chỉ có một loại cổ phiếu phổ thông duy nhất và mỗi cổ phần tương đương với một phiếu biểu quyết.

Các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội đã tăng cường nhiều biện pháp để ngăn ngừa các hoạt động nội gián và lạm dụng mua bán tư lợi cá nhân.

3.2. Đảm bảo quyền lợi các bên liên quan về quản trị công ty

Để bảo vệ quyền lợi của khách hàng, đa số các CTĐC niêm yết trên sàn Hà Nội đã quan tâm nhiều hơn đến các chính sách bảo vệ quyền lợi của khách hàng trong hoạt động QTCT của mình.

Để đảm bảo quyền lợi của nhà cung cấp/nhà thầu, việc đưa ra bộ nguyên tắc rõ ràng để có thể lựa chọn nhà thầu/nhà cung cấp uy tín, có năng lực được các CTĐC đặc biệt chú trọng.

Các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội ngày càng chú trọng đến vấn đề bảo vệ môi trường, đảm bảo an sinh xã hội và quy tắc công đồng.

Đa số các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội đã chú trọng chính sách bảo vệ quyền lợi của chủ nợ, trong đó có công bố rõ ràng chính sách, biện pháp thực hành và cách thức bảo vệ quyền lợi của bên thứ ba này.

Phần lớn các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội đã đưa ra được các cơ chế hợp lý, hợp pháp để nâng cao hiệu quả tham gia của người lao động.

3.4. Đảm bảo minh bạch và công bố thông tin

Đa số các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán HNX đã thực hiện tốt việc minh bạch và công bố thông tin về các cổ đông, đặc biệt là các chủ sở hữu nắm giữ 5% cổ phần trở lên. Việc lập báo cáo thường niên được hầu hết các công ty thực hiện đầy đủ, chất lượng báo cáo thường niên của các CTĐC ngày càng được nâng cao.

Thông tin về việc các thành viên/ủy viên HĐQT giao dịch cổ phiếu của công ty được công bố công khai và minh bạch.

Việc thực hiện kiểm toán độc lập và lập báo cáo kiểm toán được đa số CTĐC thực hiện tối nhằm đảm bảo tính chính xác của các thông tin tài chính trong các báo cáo tài chính. Điều này giúp đảm bảo quyền lợi của các cổ đông và các bên có quyền lợi liên quan.

3.5. Đảm bảo trách nhiệm của hội đồng quản trị

Đa số các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội đã có công bố quy chế hoạt động/cơ cấu quản trị/điều lệ của tiểu ban kiểm toán, nhằm đảm bảo sự minh bạch và nâng cao mức độ hài lòng của cổ đông.

Quy trình họp HĐQT của các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội ngày càng được cải thiện.

Quy trình kiểm toán nội bộ ngày càng được cải thiện về mặt chất lượng, quy trình kiểm soát rủi ro ngày càng được nâng cao.

Nhân sự trong HĐQT có trình độ, năng lực và kinh nghiệm trong lĩnh vực hoạt động sản xuất kinh doanh TGD và chủ tịch HĐQT là 2 người khác nhau, hầu hết các công ty đều có tối thiểu 1 thành viên HĐQT không điều hành có kinh nghiệm làm việc tốt trong lĩnh vực mà công ty đang hoạt động.

3.6. Những mặt hạn chế

Bên cạnh những kết quả đạt được, hoạt động quản trị của các công ty đại chúng niêm yết trên sàn Hà Nội còn tồn tại những hạn chế sau:

Các quy định của pháp luật thiếu tính ổn định và thiếu tính đồng nhất gây ra những hiểu lầm và nhận thức hạn chế đối với các thành viên thị trường.

Các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội chưa thực hiện nghiêm túc việc bổ nhiệm một bên độc lập (kiểm tra, giám sát viên) tham gia kiểm phiếu để đếm và/hoặc thẩm định phiếu bầu tại đại hội đồng cổ đông. Điều này làm giảm tính minh bạch, khách quan trong quá trình thẩm định phiếu bầu tại các đại hội đồng cổ đông.

Về khung pháp lý, trong các quy định của pháp luật vẫn còn tồn tại những hạn chế, khiếm

khuyết làm cho hoạt động của ban kiểm soát thiếu hiệu quả trong thực tế.

Tại hầu hết các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội, chính sách và thực hành phòng chống tham nhũng chưa được chú trọng.

Về khung pháp lý, hiện nay, tại Việt Nam vẫn chưa có bộ tiêu chí chính thức đánh giá mức độ minh bạch và công bố thông tin của các CTĐC đã niêm yết.

Việc công khai và minh bạch về cấu trúc sở hữu của các công ty có vốn đầu tư nước ngoài (FDI) chưa được thực hiện tốt do pháp luật không quy định đối với loại hình công ty này.

Khuôn khổ pháp luật Việt Nam về việc đảm bảo trách nhiệm của HĐQT chưa cụ thể và rõ ràng gây nên sự khó khăn đối với việc tuân thủ, áp dụng của các doanh nghiệp và sự điều chỉnh của các cơ quan quản lý nhà nước. Hầu hết các CTĐC trên TTCK Việt Nam chưa có thành phần và cơ cấu tổ chức của HĐQT phù hợp.

Thành phần và cơ cấu của HĐQT chưa đáp ứng được yêu cầu, hầu hết các công ty không đáp ứng tiêu chuẩn có tối thiểu 50% thành viên độc lập trở lên, không giới hạn về nhiệm kỳ tối đa của thành viên HĐQT độc lập...

3.7. Nguyên nhân

Những hạn chế trong quản trị của các công ty niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội bắt nguồn từ những nguyên nhân sau đây:

Về bảo vệ quyền cổ đông, pháp luật còn tồn tại nhiều hạn chế, bất cập, chưa theo kịp và chưa phản ánh được sự phát triển, thay đổi của xã hội, đáp ứng nhu cầu của các doanh nghiệp và yêu cầu quản lý của nhà nước. Các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội chú trọng nhiều hơn đến hoạt động sản xuất kinh doanh mà chưa quan tâm nhiều đến các hoạt động liên quan đến cổ đông, về các vấn đề bảo vệ quyền lợi, đối xử bình đẳng giữa các cổ đông. Các nhà đầu tư, cổ đông chưa quan tâm đến tình hình hoạt động của doanh nghiệp, chưa nắm rõ các quy định của pháp luật đối với QTCT của công ty, chưa hiểu rõ quyền hạn của cổ đông để thực hiện hiệu quả trong mối tương tác với HĐQT, ban giám đốc cũng như tại các đại hội cổ đông.

Về đảm bảo đối xử bình đẳng giữa các nhóm cổ đông, về khung pháp lý, những quy định của

luật doanh nghiệp về việc "thông qua những thay đổi về quyền biểu quyết gây ảnh hưởng bất lợi đối với các loại cổ phần" là vi phạm nguyên tắc "bình đẳng, công bằng và công khai về quyền trong và giữa các loại cổ phần" trong QTCT. Cơ cấu QTCT của các công ty còn tồn tại những hạn chế nhất định làm giảm hiệu quả QTCT. Cơ cấu và thể chế trong công ty chưa cân bằng giữa chủ sở hữu và cơ chế điều hành. Chế tài xử phạt đối với những vi phạm của các đối tượng tham gia thị trường cổ phiếu còn thiếu và yếu.

Về đảm bảo quyền lợi các bên liên quan về QTCT, khung pháp lý còn chồng chéo. Việc triển khai và thực thi luật pháp chưa tốt, các cơ quan nhà nước quản lý còn lỏng lẻo dẫn đến các sai phạm không đáng có. Ý thức của các công ty trong việc đảm bảo quyền lợi của các bên liên quan còn hạn chế.

Về đảm bảo minh bạch và công bố thông tin, quy trình, thủ tục và nội dung thông tin công bố chưa đúng chuẩn, chưa đủ, chưa kịp thời. Chính sách quản lý và điều lệ, nội quy của công ty chưa chặt chẽ. Thiếu chế tài hợp lý từ các cơ quan pháp luật khiến cho sự tuân thủ của các công ty chưa hoàn toàn tốt. Nhiều công ty lợi dụng sự yếu kém trong quản lý nhà nước để đưa ra các thông tin giả mạo, không đúng sự thật nhằm trục lợi từ TTCK, gây ảnh hưởng đến các nhà đầu tư và các bên liên quan.

Về đảm bảo trách nhiệm của hội đồng quản trị, khung pháp lý với các điều khoản chưa cụ thể gây nên sự khó hiểu đối với các thành viên HĐQT và ban điều hành của công ty. Do hiểu biết của các cổ đông về các quy định, các chính sách pháp luật liên quan đến quyền lợi của mình và trách nhiệm của HĐQT còn chưa đầy đủ nên chưa chủ động trong các vấn đề liên quan.

IV. Đề xuất các giải pháp đối với các công ty đại chúng niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội trong việc nâng cao hiệu quả quản trị công ty

Trên cơ sở kết quả nghiên cứu, tác giả đưa ra 5 nhóm giải pháp đối với các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội trong nâng cao hiệu quả QTCT.

Về bảo vệ quyền cổ đông, các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội cần thực hiện đúng

trách nhiệm chi trả cổ tức một cách bình đẳng và công bằng cho các cổ đông. Các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội cần nâng cao quyền của các cổ đông được tham gia vào các quyết định liên quan đến những thay đổi quan trọng của CTĐC. Các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội cần thực hiện triệt để quyền biểu quyết của các cổ đông cũng như các quy định về họp ĐHĐCĐ. Các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội cần đảm bảo hoạt động một cách hiệu quả và minh bạch trong thị trường giao dịch đầu tư và đảm bảo mọi cổ đông, bao gồm cả các nhà đầu tư tổ chức được điều kiện thực hiện quyền sở hữu của mình, cụ thể:

Về đảm bảo đối xử bình đẳng giữa các nhóm cổ đông. Các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội cần đảm bảo quyền biểu quyết theo cổ phiếu của các cổ đông. Các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội cần tiến hành cung cấp đầy đủ, minh bạch và rõ ràng các thông tin cần thiết cho các cổ đông được biết. CTĐC quy định mọi giao dịch liên quan của thành viên HĐQT và cán bộ quản lý cấp cao được công bố minh bạch, rõ ràng về lợi ích. Các cổ đông thiểu số phải được phải được bảo vệ trước các hành vi lạm dụng từ các cổ đông lớn hoặc các thành viên khác trong công ty

Về đảm bảo quyền lợi các bên liên quan về QTCT, các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội cần đảm bảo quyền của các bên có quyền lợi liên quan được pháp luật quy định hoặc theo các thỏa thuận song phương phải được tôn trọng. Khi lợi ích của các bên có quyền lợi liên quan được pháp luật bảo vệ. Các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội phải tạo điều kiện cho các bên có quyền lợi liên quan có cơ hội được khiếu nại khi quyền lợi của họ bị xâm phạm. Điều này được thể hiện bằng cách công ty cung cấp các thông tin liên quan lên hệ thống website của công ty hay báo cáo thường niên để các bên liên quan ví dụ như khách hàng, nhà cung cấp, công chúng... được biết và có thể sử dụng để lên tiếng khi quyền lợi của họ bị vi phạm. CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội cần xây dựng cơ chế nâng cao hiệu quả tham gia của người lao động.

Về đảm bảo minh bạch và công bố thông tin.

Cấu trúc sở hữu của các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội phải đảm bảo minh bạch, rõ ràng. Chất lượng các báo cáo thường niên của các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội phải thể hiện được sự minh bạch, rõ ràng. Các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội phải đảm bảo công bố minh bạch các giao dịch bên liên quan (GDBLQ). CTĐC cần đảm bảo thành viên/ ủy viên HĐQT giao dịch cổ phiếu của công ty một cách rõ ràng và minh bạch. Công ty cần phải công bố giao dịch cổ phiếu của công ty do người nội bộ của công ty thực hiện. CTĐC cần định kỳ thực hiện kiểm toán độc lập và báo cáo kiểm toán. Bởi các công ty kiểm toán giúp cho hoạt động của doanh nghiệp diễn ra minh bạch, công khai và tuân thủ đầy đủ các điều kiện của luật định.

Về đảm bảo trách nhiệm của Hội đồng quản trị. Các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội cần nâng cao vai trò của HĐQT. Các thành viên HĐQT cần nâng cao và thống nhất nhận thức về các nghĩa vụ của thành viên HĐQT. Các CTĐC phải xây dựng cơ cấu HĐQT phù hợp, rõ ràng. Cơ cấu HĐQT có tác động trực tiếp tới kết quả và khả năng phát triển của công ty. Các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội cần đẩy mạnh hoàn thiện các quy trình liên quan đến HĐQT. Các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội cần quan tâm hơn nữa đến vấn đề nhân sự trong HĐQT. Cụ thể, CTĐC phải đảm bảo xây dựng số lượng nhân sự trong HĐQT phù hợp để có thể đảm nhiệm tốt những nhiệm vụ mà CTĐC đề ra cho ban nhân sự. Việc lựa chọn những nhân sự có kinh nghiệm trong lĩnh vực sản xuất, kinh doanh của công ty sẽ giúp HĐQT hoạt động hiệu quả, mang lại nhiều lợi ích cho toàn công ty

V. Kết luận

Nhìn chung, trong bối cảnh kinh tế hiện nay, việc quản trị các công ty đại chúng niêm yết trên sàn giao dịch chứng khoán Hà Nội đóng vai trò rất quan trọng trong việc phát triển kinh tế đất nước. Trong thời gian tới, các CTĐC niêm yết trên sàn chứng khoán Hà Nội cần chú trọng triển khai đồng bộ các giải pháp nêu trên để nâng cao chất lượng QTCT, hướng đến sự phát triển bền vững trong bối cảnh hội nhập quốc tế ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Ủy ban Chứng khoán Nhà nước: <http://www.ssc.gov.vn/>
2. Tạp chí Tài chính
3. Phòng Công nghiệp và Thương mại Việt Nam (VCCI) (2016), Báo cáo Thường niên doanh nghiệp Việt Nam 2016/2017, VCCI.
4. Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (2017), Báo cáo thường niên doanh nghiệp Việt Nam 2016-2017, chủ đề năm: Quản trị công ty, NXB Thông tin và Truyền thông, Hà Nội.
5. Tạp chí Khoa học Đại học Quốc gia Hà Nội, Kinh tế và Kinh doanh

Ngày nhận bài: 12/6/2019

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 22/6/2019

Ngày chấp nhận đăng bài: 2/7/2019

Thông tin tác giả:

NCS. TRẦN ANH VŨ

Trường Đại học Phương Đông

THE CURRENT CORPORATE GOVERNANCE OF PUBLIC COMPANIES LISTED ON THE HANOI STOCK EXCHANGE

● Ph.D's student **TRAN ANH VU**
Phuong Dong University

ABSTRACT:

This article analyzes the current corporate governance of public companies listed on the Hanoi Stock Exchange. It is undeniable that the corporate governance plays a significant role in the development process of enterprises, especially public companies. Implementing the corporate governance well could help enterprises grow sustainably, enhance their operational efficiency and improve their ability to access external capital.

Keywords: Corporate governance, public companies, listed companies, stock exchanges, score cards, real situation.